

Frimärksdonationer till Postmuseum

Av Erik Hamberg

Under Johannes Rudbecks tid som museichef (1913-1934) kom Postmuseum att växa till ett relativt betydande museum. Rudbeck genomförde omedelbart en nyordning av samlingarna i samband med att museet övertog lokaler som Postverkets undervisningsanstalt hade disponerat. Museet öppnades åter för allmänheten i maj 1914. Under Rudbecks första tid verkar museet inte ha fått några större frimärksdonationer från privatpersoner, men åren runt 1920 inleddes en lång period av mycket omfattande och betydelsefulla donationer till samlingarna.

I särklass står de många donationerna från den ryktbare svenskamerikanen Hans Lagerlöf, vilka inleddes i november 1922 och fortsatte fram till hans död 1952. En annan berömd donator var Eric von Rosen, som 1929 försåg Postmuseum med sin betydande samling svenska frimärksvarianter. Bägge dessa män fick sina donationer katalogiserade av Nils Strandell och de har också varit föremål för biografier under senare år, varför de inte kommer att behandlas i detta sammanhang.

Det kan dock finnas skäl att i denna jubileumsbok rikta ljuset mot några andra donatorer och deras gåvor till museet. Flera av dessa talas det ofta om, men det har knappast skrivits någonting alls om dem i filatelistisk press, åtminstone inte på mycket lång tid. Såväl donationerna som deras givare är på så sätt föga kända.

Numera visas inte några donerade frimärkssamlingar i de permanenta utställningarna, endast enstaka objekt ur dessa. Johannes Rudbeck lät dock redan 1924 ställa ut både Lagerlöfs första donation med fri-

.....
ERIK HAMBERG, född 1951 i Uppsala, är chef för Postmuseums bibliotek i Stockholm sedan 1990 och internationell juryman för bedömning av posthistoriska exponat. Medlem av SSPD (Sällskapet för Svensk Posthistorisk Dokumentation) sedan 1982 och dess ordförande från 2004.
.....

märken och helsaker samt delar av Astley Levins omfattande samling med poststämplat på svenska frimärken. Att permanent visa donationer var brukligt ända fram till 1999, även om materialet inte kunde visas i sin helhet, utan mer begränsat. Idag är donationssamlingarna endast tillgängliga efter särskild förfrågan, men i den s.k. svenska huvudsamlingen har objekt ur många olika frimärkssamlingar sammanförts så att museet skall kunna visa ett så fullödigt exponat som möjligt.

Astley Levin

Till de första och mer betydande frimärksdonationerna till Postmuseum hör den som överlämnades av Astley Levin år 1918. Levin, som var född 1852 och avled 1931, växte upp i Bie i Södermanland, där fadern Pehr Axel Levin drev en vattenkuranstalt mellan 1854 och 1888. Sonen Astley utbildade sig till läkare vid Uppsala universitet, bistod vid och övertog driften av vattenkuranstalten, men ägnade sig huvudsakligen åt sjukgymnastik.

Mellan 1888 och 1920 var Levin lärare i sjukgymnastik vid GCI, Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm, från 1912 med

professors namn i samband med att han blev överlärare. Levin var en tillskyndare av sakkunnigt utförd massage, undersökte puls- och andningsfrekvens hos tävlingsåkare på skridsko och menade även att velocipedåkning var hälsosamt, något som ifrågasattes och livligt debatterades vid sekelskiftet 1900. Han var vidare en av pionjärerna inom idrottsrörelsen och tillhörde de ledande inom den år 1897 bildade Sveriges Centralförening för idrottens främjande, vilken från 1901 anordnade de s.k. Nordiska Spelen var fjärde vinter. Levin tillhörde även organisationskommittén för Olympiska Spelen i Stockholm 1912. Dessutom propagerade han för tillkomsten av ett idrottsmuseum.

Frimärkssamlandet hade Astley Levin börjat intressera sig för redan som pojke i slutet av 1850-talet, men det var först under 1880-talet som han på allvar kom att ägna sig åt denna hobby. I januari 1893 blev Levin medlem i Sveriges Filatelist-Förening och senare, mellan 1924 och 1926, var han dess ordförande. En stor Europasamling skapades inom några år och när den avyttrades 1896 var den helt komplett, så när som på fyra frimärken. Efter detta byggde han i stället upp en svensk specialsamling, vilken dock såldes redan 1900. Därefter kom Levin att ägna sig åt ostämplade frimärken från Sverige, Norge, Danmark, England och U.S.A. Så småningom bytte han emellertid fot och hängav sig i stället helt åt att systematiskt samla svenska poststämplat på frimärken.

Levin blev snart en av Sveriges mest kända och framstående filatelister. Vid den internationella frimärksutställningen i London 1906, som hölls mellan 23 maj och 1 juni, var Levin en av tre svenska utställare. Han visade där sin Sverigesamling, med nästan enbart ostämplade märken. Bland sällsyntheterna märktes fyra exemplar av ringtypsfeltrycket 20/TRETIO, vidare ett fintandat tjänstefrimärke med påtrycket 10/12 samt den då helt moderna rariteten Oscar II 5 öre brun, som i *Svensk Filatelistisk Tidsskrifts* reportage beskrevs som "en af de allra största rariteterna, jämförlig med det existerande exemplaret af 3 skill. bco gult." Levin

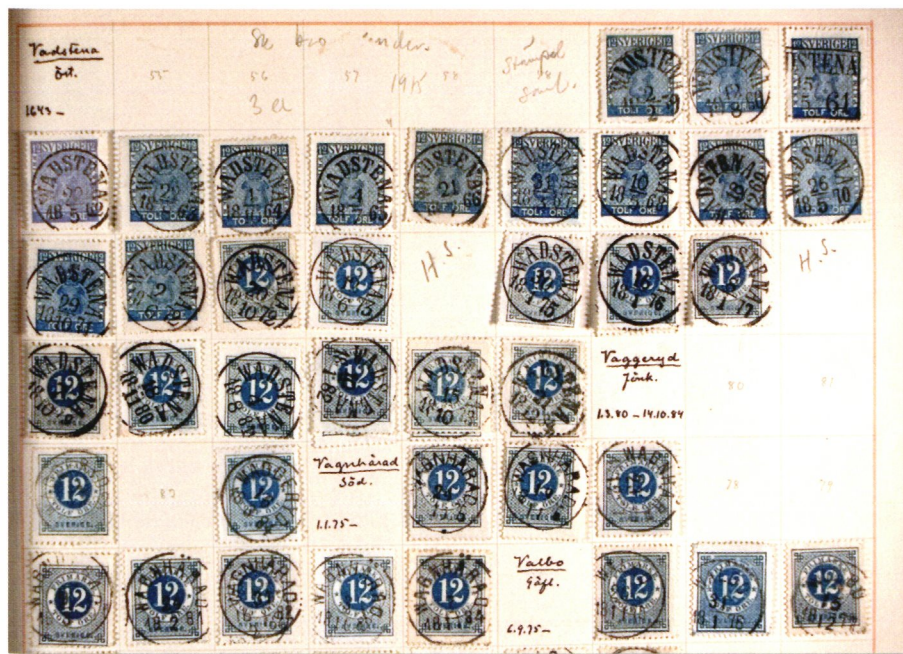
belönades med en guldmedalj för sitt exponat. Fem år senare, vid frimärksutställningen i Wien, vilken avhölls den 7-17 september 1911, ingick Astley Levin som svensk representant i juryn.

I samband med att han 1919 mottog Sveriges Filatelist-Förenings 25-årsdiplom skriver Levin att han

"icke endast samlat, utan alltid försökt *dra ut* något ur samlandet. Dels färgnyanser och deras placering på årtal, hvarföre jag något deltagit i utarbetandet af föreningens handböcker. Dels – och på sista 10 åren nästan uteslutande – afstämplingarna med den åsikten att ett frimärke blir ett fullt filatelisticum först när det genom makuleringsstämpeln blifvit postaliskt behandladt. Stämplarnas historia innesluter mera af kulturhistoria än man a priori kan antaga, och studiet gäller att framdraga detta. Hvad som kan vara – eller blifva – af kulturellt intresse kan nu ingen veta; därför måste material i form af samlingar sammanbringas. Jag har därför tillhopabragt en samling stämplade svenska märken på öfver 60.000 ex., hvilken samling är donerad till postmuseum."

Astley Levin kom att bli en av pionjärerna i Sverige när det gäller studiet av stämpelavtryck. Vid sidan av arbetet med att ihopsamla den till Postmuseum donerade samlingen utgav han 1918 "Stockholms poststämplat 1686-1910: försök till beskrivning" i vilken han avbildade och beskrev samtliga stämpelavtryck som han kände till. Denna epokgörande handbok kom att ligga till grund för den stämpelhandbok som 1938 utgavs av Herman Schultz-Steinheil, vilken i en senare upplaga från 1952 alltjämt är stämpelsamlarnas "bibel".

Av Levins donationsbrev från den 25 januari 1918 framgår att överlåtelsen i realiteten skedde under vissa villkor. Levin lovade att till Postmuseum donera sin "samling svenska frimärken, samlade med hänsyn till avstämplingar, f.n. utgörande omkring 60.000 märken i sex album, varibland även ett med avstämplingar före 1855. (omkr. 450)" under förutsättning att generalpoststyrelsen bekostade utgivningen av hans "Förteckning å Sveriges Postanstalter 1636-1910".

Frimärken med avstämplingar från bl.a. Vadstena i Astley Levins donation.

Stamps postmarked in i.a. Vadstena included in Astley Levin's donation.

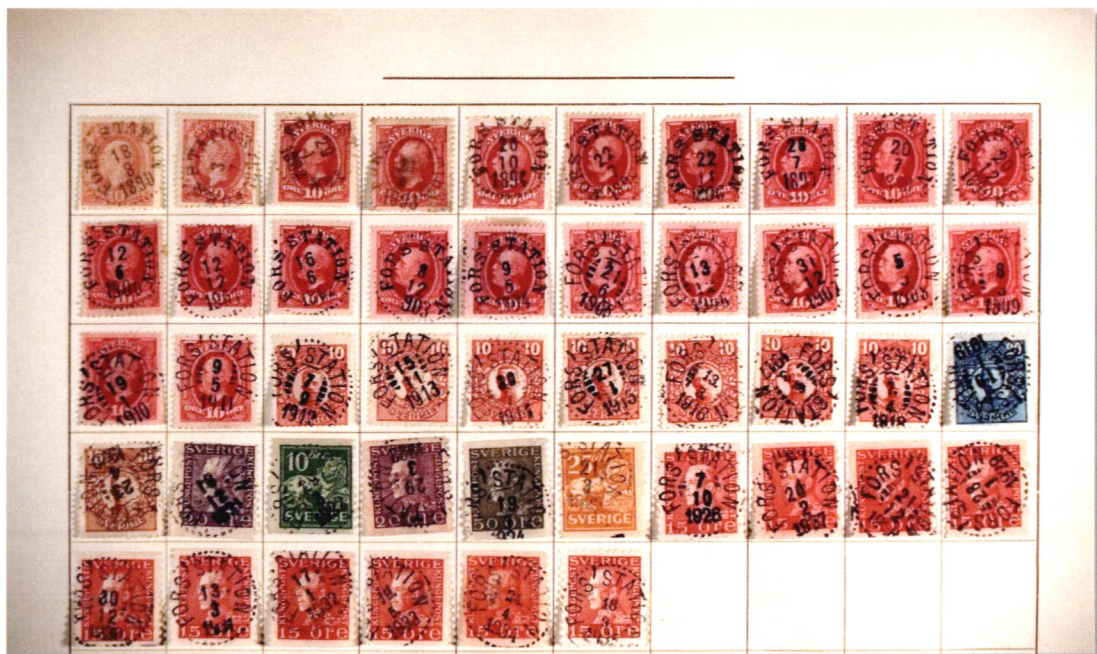
Detta var den allra första sammanställningen som gjorts över alla svenska postanstalter, med tidpunkt för deras öppnande och ev. stängning. Bidrag till tryckningen kom också att beviljas utgivaren, Sveriges Filatelist-Förening, genom att postverket ställde 100 satser av 1885 års nytryck av vapenfrimärkena till förfogande för 100 exemplar av publikationen. Intäkterna från försäljningen användes till att täcka tryckningskostnaderna. För sammanställningen hade Levin använt sig av såväl generalpoststyrelsens cirkulär som eget studiematerial i form av stämplade frimärken. I företalet till boken säger han sig ha gått igenom nära två miljoner frimärken för ändamålet.

Levins donation kom några år senare att utökas. I mars 1920 lånade han hem fem album, sannolikt för komplettering av samlingen. Av en tilläggsdonation, skriven på nyårsafton 1926, framgår att Levin nu utökat donationen med 8.800 frimärken, så att gåvan slutligen kom att omfatta ung. 70.000 objekt.

Axel Wigforss

Levin var dock, vilket Björn Sylwan har påpekat i sin artikel "Stämpelsamlingar och stämpelsamlare" inte först i Sverige med att samla poststämplat. Redan 1891 eller 1892 – uppgifterna varierar – började sedermera apotekaren Axel Wigforss (1876-1954) att systematiskt samla frimärken "ordnade efter postanstalterna i bokstavsföljd". Allra först i Sverige som stämpelsamlare var dock sannolikt Wilhelm Wennberg, som redan på 1860-talet hade inlett sitt ortstämpelsamlarande.

Axel Wigforss var bördig från Karlshamn, där fadern var järnhandlare. Från 1898 var han först elev och sedan anställd vid apoteket Vakteln i Halmstad. Efter fullgjord apotekarexamen 1905 var han verksam i Göteborg vid flera av stadens apotek. Wigforss innehade en mängd farmaceutiska förtroendeuppdrag under årens lopp och var dessutom av generalpoststyrelsen utsedd att som sakkunnig biträda vid kontroll till för-

Axel Wigforss samlade en avstämpling från varje år och ort. Här visas Fors Station.

Axel Wigforss collected one postmark per year and location. This is Fors Station.

hindrande av exportförbudna apoteksvarors utförsel ur landet.

Wigforss hade inlett sitt frimärkssamlande 1888. I april 1906 vann han inträde i Sveriges Filatelist-Förening i Göteborg, där han under åren 1910-1919 var föreningens sekreterare samt bibliotekarie 1910-1911 och 1924-1926. I den minnesskrift som föreningen utgav vid sitt 25-årsjubileum 1926 karakteriserar Wigforss med följande ord:

"Hans filatelistiska intresse är framför allt ägnat åt svenska postavstämplingar, varav han äger en utomordentlig rikhaltig samling. Att genomleta några tiotusental frimärken lösa eller i buntar, är för honom en smäsak, även om belöningen bara blir en eller annan nyhet."

Att Wigforss hörde till de mer aktiva samlarna i Sveriges Filatelist-Förening i Göteborg vittnar bl.a. föreningsprotokollen om. Dessa trycktes under många år i *Svensk Filatelistisk Tidskrift*. Han var dock i grund och botten inte någon utställningsfilatelist, men publicerade sig i *SFT*, bl.a. om lantbrevbäringsstämplar, och medverkade med sin

sakkunskap i såväl 1938 som 1952 års stämpelhandböcker.

När föreningen 1941 arrangerade SFF:s nionde kongress i Röhsska Konstsöjdmuseet i Göteborg anordnades även en stor frimärksutställning mellan den 30 augusti och 7 september, där ett stort antal av föreningens medlemmar deltog. Utställningen omfattade 38 exponat och där visade Axel Wigforss 30 blad, indelade i grupperna "Svenska stämplat på brev utan frimärken", "Hela brev med frimärken", "Frimärken", "Militära poststämplar", "Utländska stämplat på frimärken och svenska stämplat på utländska frimärken" samt "Nyare stämpeltyper". Vid denna tidpunkt omfattade Wigforss' samling 25 album. Även den äldste sonen, Gunnar Wigforss (f. 1909), deltog som utställare, men han hade helt andra intressen och visade Hong Kong, Brittiska Indien och England.

Året därpå, 1942, genomförde SFF i Göteborg en ny utställning. Även vid detta tillfälle deltog Axel Wigforss, nu med 26 blad. Samlingen var dock nyordnad och följde Sveriges Filatelist-Förenings stämpelhand-

bok från 1938 genom att visa normalstämpel 1-37 enligt dåvarande indelning. Dessutom visade Wigforss typ 38-49 enligt en egen indelning. I 1952 års stämpelhandbok gjordes numreringarna på ett något annorlunda sätt.

I februari 1953 utfärdade Axel Wigforss sitt donationsbrev till Postmuseum. Egentligen hade han tänkt att sonen Gunnar Wigforss skulle ha övertagit stämpelsamlingen, men denne hade oväntat avlidit redan 1946. Enligt en redogörelse av dåvarande postmuseichefen Gunnar Stenerudh ingick i donationen "28 större och 6 mindre album, 40 kartonger samt 39 "böcker", innehållande stämplade svenska frimärken och brevomslag." Wigforss' huvudprincip var att samla ett stämpelavtryck från varje år för alla postanstalter. Materialet från 1940-talet och framåt var dock oordnat. Donationen överlämnades till Postmuseum under hösten 1954, sedan Axel Wigforss avlidit tidigare under året. De sista åren levde han i Stockholm.

Fredrik d'Orchimont

"Ute på sitt lugna Villa Ro vid Floda lefver han privatmannens komfortabla och lugna lif, ägnande större delen af sina aftnar åt frimärkena."

Mannen som åsyftas med dessa rader var grosshandlaren Fredrik d'Orchimont (1869-1934), vilken liksom Axel Wigforss tillhörde de tidigaste medlemmarna i Sveriges Filatelist-Förening i Göteborg. d'Orchimont invaldes i november 1903. I *SFT*'s serie "Våra porträtt" presenterades Fredrik d'Orchimont i oktober 1918, där han bl.a. kallades "en hedersprick" och en "rolig fagott". Han beskrevs också som en idog föreningsbesökare som nästan aldrig försummade ett möte.

Fredrik d'Orchimont härstammade från en gammal adlig ätt med sitt ursprung i Luxemburg, känd sedan 900-talet. Han genomgick Göteborgs Handelsinstitut 1884-1886 och var sedan anställd i olika firmor i Göteborg och i Skottland. År 1896 blev han delägare i faderns firma, vilken han övertog

1908.

d'Orchimont hade börjat samla frimärken som skolpojke, men inledde ett mer målmedvetet samlande 1902, när han fann sin fars gamla affärskorrespondens. Själv beskrev han sig som generalsamlare, men specialintresserad av Skandinavien, England och Frankrike. De dyraste märkena avstod han från att köpa. Han föredrog i stället att söka finna avarter och kuriosa i de cirkulationssändningar som tillhandahölls vid filatelistföreningens möten.

I sitt testamente, skrivet 1928, föreskrev d'Orchimont att hans frimärkssamlingar skulle tillfalla Göteborgs museum. I ett testamentariskt tillägg från den 24 september 1934, skrivet kort före d'Orchimonts bortgång, anfördes dock att om Göteborgs museum inte ville ta emot donationen, denna i så fall skulle tillfalla Postmuseum. I *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning* den 4 februari 1935 stod att läsa att Göteborgs museum beslutat att tacka nej till gåvan med hänvisning till de stämpelavgifter man skulle tvingas betala. Postmuseum, däremot, var såsom statlig institution befriad från stämpelavgifter.

Postmuseum mottog donationen med frimärken från hela världen under våren 1935 varefter denna, med medel som särskilt utanordnades av generalpoststyrelsen, genomgicks av Gösta Gartz i flera månader. Gartz, som var nyanskunnig och ordförande i kommittén för utgivandet av 1936 års Handbok över Sveriges frankotecken, gick först igenom och nyanserade museets äldre svenska frimärken för att se vad som saknades. Det som museet inte ville behålla var alla kurserande obegagnade svenska, danska, norska och engelska frimärken. Dessa återfick dödsboet.

Från 1935 utställdes i en särskild monter d'Orchimonts samlingar från England, Danmark, Danska Västindien och Västaustralien i Postmuseum.

Genomgången ledde till att material som museet inte ansåg sig behöva kunde försäljas. Idén kom uppenbarligen från Gartz, som i en skrivelse till generalpoststyrelsen den 23 september 1935 – publicerad i

Madagascar.

Ur Fredrik d'Orchimonts donation visas här en sida med frimärken från Madagaskar.

A page of stamps from Madagascar, from Fredrik d'Orchimont's donation.

Svensk Filatelistisk Tidskrifts oktobernummer – särskilt ivrade för att museet borde ordna en systematiskt upplagd samling med svenska makuleringsstämplar. Gartz ville att denna skulle omfatta bågstämplar, fyrkantstämplar, stjärnstämplar, strålstämplar och försöksstämplar. Astley Levins samling, vilken skulle bevaras intakt, kunde inte uppfylla detta önskemål, eftersom den var upplagd efter orter. Överflödigt material från d'Orchimonts donation skulle kunna försäljas efter hand och intäkterna samlas i en särskild fond för fortlöpande kompletteringar av museets samlingar.

Vid sitt sammanträde den 26 november 1935 fattade generalpoststyrelsen beslut om att icke utställda delar av donationen skulle försäljas och att de erhållna medlen – helt i enlighet med Gartz' förslag – skulle tillfalla en fond med d'Orchimonts namn, ur vilken medel skulle kunna användas för komplettering och förbättring av museets samlingar.

Vid fondens inrättande bestämdes dessutom att den skulle omhändertas av överste Gösta Gartz, notarien Josef Andrée vid generalpoststyrelsen samt Postmuseums chef Paul Heurgren. Fonden uppgick den 1 januari 1970 i den s.k. Postmuseifonden, vilken dock avvecklades i slutet av 1980-talet.

Harald Sundstedt

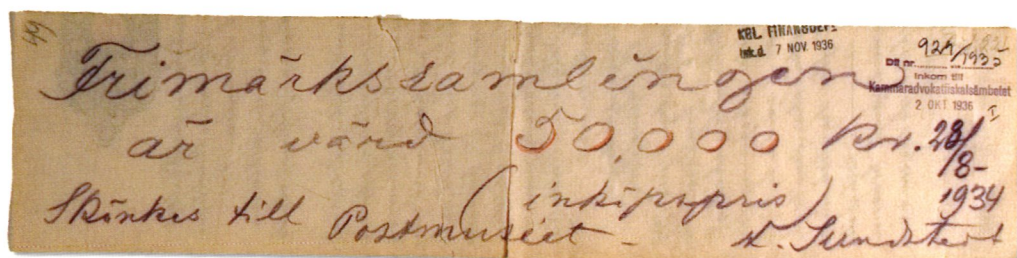
Kort tid efter det att Postmuseum mottog donationen efter Fredrik d'Orchimont erhöles den betydelsefulla s.k. Sundstedtska donationen.

Ingenjör Harald Sundstedt var född i Norrköping 1879. Efter att ha genomgått stadens läroverk och Tekniska elementarskolan knöts han till den av fadern grundade möbelfirman i Norrköping. Frimärkssamlandet inleddes under åren som pojke, varvid han bl.a. kom över flera säckar med brev från en nedlagd kolonialaffär. "Där fanns massor av rariteter och sålde jag gladeligen en mängd 3-skillingar för – 5 kr. stycket", mindes Sundstedt när han berättade om sig själv i serien "Våra porträtt" i *Svensk Filatelistisk Tidskrift* 1916. Efter att ha ägnat sig åt Centralamerika och många utomeuropeiska län-

der övergick Sundstedt till att samla Europa och särskilt Sverige.

"Nu samlar jag endast Europa och helst på hela bref samt uteslutande vackra exemplar. [...] Min samling är uppsatt i Borekalbum, som jag funnit motsvara högt ställda anspråk, då man slipper se de allt utom prydliga förtrycken. Största nöjet finner man nog genom att efter egen mer eller mindre konstnärlig smak ordna märkena på bländhvita blanka kartongblad i permanentalbum, visserligen ett ganska tidsödande arbete, men beträffande frimärken bör man ta' det: "långsamt, men säkert" och sätta kvantiteten i andra rummet."

Sundstedt hade gått med i Sveriges Filatelist-Förening i januari 1914 och var således en ganska ny medlem när han porträtterades i tidskriften. Till att börja med bodde han kvar i Norrköping, men så småningom flyttade han till Stockholm. Kort tid efter presentationen i *SFT* gjorde tidskriftens redaktör Ernst Wilms ett besök hemma hos Sundstedt, vilket resulterade i ett två sidor långt reportage. Förutom samlingar med tyska småstater, Norge, Danmark, Danska Västindien, Island och Finland, visade sig hans stora kassaskåp innehålla fyra album med en specialiserad Sverigesamling, vilken påbörjats 1913. Ett av dessa fyra album innehöll endast försändelser. Eljest var Sundstedts stora intresse nyanser och varianter av olika märken. Av nio öre vapen fanns t.ex. 79 exemplar och av favoritmärket 17 öre lejon typ hela 100 exemplar. När en förteckning upprättades över samlingen i oktober 1928 hade den utökats och av just dessa frimärken fanns 89 respektive 148 st. Bland breven fanns då ett med tre skilling, 60 med fyra skilling, fem med sex skilling, 25 med åtta skilling och fem med tjugofyra skilling banco. Flera av dessa brev var också tilläggsfrankerade med andra skillingmärken. Mest värdefullt, värderat till 1.000 kr, var emellertid ett par med 17 öre lejon typ i grå nyans tillsammans med ett 12 öre vapen på brev till London, numera en av Postmuseums största rariteter. Vid denna inventering av samlingen, som även omfattade Norge, värderades den av Sundstedt till

Sundstedts donationshandling, en handskriven lapp som återfanns bland hans efterlämnade papper.

Sundstedt's donation document, a hand-written piece of paper that was found among his personal effects after his death.

38.800:55. Någon utställningssamlare var dock inte Sundstedt och han var inte heller någon trägen besökare vid Norrköpings Filatelist-Förenings sammanträden.

I september 1935 avled Sundstedt, utan att efterlämna några arvingar. Under årens lopp hade han ägnat sig åt fastighetsaffärer och på så sätt skaffat sig en anseelig förmögenhet. Denna skulle nu tillfalla Allmänna Arvsfonden. Enligt uppgifter i pressen skulle, vid sidan av frimärkssamlingen, 1.139.510 kr tillfalla Arvsfonden, det ditintills näst största beloppet i fondens historia. I dagens penningvärde motsvarar det cirka 30 milj. kr.

Sundstedt hade muntligen nämnt för några vänner att hans samlingar borde tillfalla Postmuseum och inte bli styckade av några frimärkshandlare, men något testamente med denna yttersta vilja återfanns ej. Däremot fann man i kvarlåtenskapen en stor lös lapp på vilken Harald Sundstedt med blåpenna hade skrivit: "Frimärkssamlingen är värd 50.000 kr. (inköpspris) Skänkes till Postmuséet. 28/8 1934 H. Sundstedt".

Sedan Sundstedts hushållerska Anna Larsson tillfrågats samt vännerna direktör Ludvig Lindberg i Stockholm, postmästare Olof Ohlsson i Värnamo och översten i Frälsningsarmén Per Hed under ed intygat att det var den avlidnes vilja att frimärkssamlingen inte skulle skingras, utan istället tillfalla Postmuseum, kunde museet i december 1936 ta emot samlingen. Detta skedde sedan Finansdepartementet å Allmänna Arvsfondens vägnar avstått från att överklaga beslutet.

När Paul Heurgren den 10 december 1936 gjorde en summarisk förteckning över de sex album som kommit från Sundstedt, kunde han konstatera att det var en mycket omfattande samling han hade framför sig. Album nr. 1 innehöll ung. 650 skillingmärken, ett 80-tal lokalmärken och ung. 2.500 vapen- och lejonmärken. I album nr. 2 fanns ett åttiotal skillingbrev och nästan lika många vapenbrev. Det tredje albumet innehöll en "mindre ofullständig samling svenska tjänste- och lösenmärken" och det fjärde ringtypsmärken och nyare utgåvor. Album fem och sex innehöll den norska samlingen.

Hur skulle man nu förfara med allt detta? Sundstedt hade inte velat splittra samlingen, men Heurgren kom fram till att det bästa vore att dels komplettera museets svenska huvudsamling, dels lägga upp en ny samling som skulle kunna visas vid utställningar utanför museet. Efter hand upptäcktes att kompletteringar i så fall måste göras av 231 ringtyps- och tjänstefrimärken samt 56 lösenmärken. Dessa kunde anskaffas från Gartz, som i byte ville ha 46 skillingmärken och ett grått 17 öre liggande lejon. Förslaget godtogs dock ej av generalpoststyrelsen, varför Heurgren fick tänka i nya banor för att använda det "överflödiga materialet" på bästa sätt. I slutet av april 1937 tillskrevs generalpoststyrelsen på nytt. Komplettering av huvudsamlingen hade nu gjorts och materi-

En sida med 1 skilling posthorn ur Harald Sundstedts Norgesamling.

A page with 1 skilling banco Post Horn stamps, from Harald Sundstedt's Norway collection.

Plåt II
Gulgrön
Senare avstämplingar
[efter år 1883]

"Blondad frankering"

al till "en ny frimärkssamling, avsedd för exponering å frimärksutställningar" hade undanlagts. Heurgren föreslog att

"Vad som återstår av Sundstedts samling av svenska frimärken, sedan ur densamma uttagits märken för båda nämnda ändamål, är ej av något intresse för postmuseum. Av denna anledning hemställes vördsam, att museets föreståndare måtte få i uppdrag att från frimärkshandlare i Stockholm infordra anbud å resten av de svenska frimärken, som tidigare tillhört ingenjör Harald Sundstedt."

Förslaget vann generalpoststyrelsens gillande och när anbudan öppnades den 31 maj befanns att, sedan museet uttagit det som skulle behållas, album nr. 1-4 skulle övertagas av Annie Johnsson för 11,300 kr, album nr. 5 av H. Jacobsson för 240 kr och album nr. 6 av AB Harry Wennberg för 250 kr. Intäkterna överfördes nu i den nybildade Sundstedts donationsmedelsfond, med Heurgren, Andrée och Gartz som tillsynsmän.

I november 1941 mottog Postmuseum ytterligare material efter Sundstedt. Boutredningsmannen, advokat Johan Adolf Hultman, överlämnade då två kartonger med flera hundra förfilatelistiska brev till museet.

Sundstedts donationsmedelsfond kom genast att användas för att bekosta ett av Fredrik Arsenius utgivet arbete, varom mera nedan, och senare för inköp av frimärken vid flera tillfällen. I juni 1943 inköptes sålunda 149 äldre svenska försändelser ur en samling som frimärkshandlaren Annie Johnsson hade till försäljning. För urvalet hade Heurgren hjälp av Fredrik Benzinger och Nils Westberg, samtidens främsta Sverigespecialister.

Vid samma tidpunkt beslöts att Nils Strandell skulle erhålla 500 kr ur fonden för ommontering av Sundstedts norska samling, vilken man planerade att ställa ut vid en frimärksutställning i Stockholm under hösten samma år. Strandell arbetade snabbt. I slutet av juli kunde Heurgren konstatera att 314 frimärken och fem brev hade blivit över efter Strandells ommontering. Dessa utbjöds nu till försäljning mot anbud. Tre

olika frimärkshandlare, E. W. Larsson, Frimärkshuset och Annie Johnsson vidtalades. Av dessa var det en nystartad firma, Frimärkshuset, som bjöd högst och kunde förvärva det sundstedtska materialet för 1.780 kr. Därmed fick Sundstedts donationsmedelsfond ett betydande kapitaltillskott.

Fredrik Arsenius

Fredrik Arsenius var född 1858 i Mariestad. Fadern, John Arsenius, var överstelöjtnant vid Livregementets husarer men framför allt tecknare och vida känd för sina utomordentliga hästmålningar. "Min mor, Charlotte, född Bildt, var från Uddevalla, där jag under somrarna insöp den kärlek till saltvatten och sjöliv, som följt mig hela livet", skriver Arsenius i *Nyheter från Postmuseum* 1935:4. Efter studier vid Örebro Tekniska läroverk tog Fredrik Arsenius skeppsbyggmästarexamen i Göteborg 1881, varefter han under många år tjänstgjorde vid den amerikanska marinen. 1897 återkom han till Sverige, blev först torpedingenjör och 1914 kommandörkapten. Senare titulerades han marindirektör.

Först när han närmade sig pensionsåldern, i oktober 1921, blev Arsenius medlem i Sveriges Filatelist-Förening och ett år senare, i december 1922, berättade han om sitt samlande vid ett föredrag i Stockholms Filatelist-Förening. Föredraget trycktes i sin helhet i decembernumret av *Svensk Filatelistisk Tidskrift*. Intresset för frimärken fanns redan i pojkbåren, berättar där Arsenius, men han började samla först långt senare. På så sätt kom han att ägna sig åt Skandinavien, Österrike-Ungern, England och U.S.A., men även Argentina – som han var särskilt intresserad av – Chile, Italien, Spanien, Holland, Belgien, Serbien, Montenegro, Rumänien och Bulgarien.

"Jag fann emellertid att äfven ett något så när fullständigt samlande af dessa länder var mera än jag kunde gå i land med, och jag började då realisera en länge närd tanke att endast samla porträttfrimärken. [...] Jag beslöt då att till hvarje olika personlighet foga en liten biografi. Jag trodde det skulle

Chile.

1.

Ursprungligen indiansk befolkning, blev 1541 Spansk besittning genom Pedro de Valdivia. Befriades 1817-18 av San Martin, fick författning 1833 och 1871.

Kristofer Columbus, Amerikas upptäckare, f. i Genova 1446, d. 1506. Seglade med tre små farlyg från Palos 1492 och upptäckte

Cuba och Haiti, på andra resan 1493, Porto Rico och Jamaica, på tredje resan 1498, Trinidad och Orinokos mynning och på sista resan 1502 upptäcktes Honduras och Darien. Se vidare "Columbus".

Pedro de Valdivia inträngde i Chile 1541 och erövrade så småningom landet ända till floden Biobio och gjorde det till ett spanskt generalkapitanat. Han grundade här de första städerna, däribland 1541 Santiago de Nueva Eschmadura. V:s strider i Chile äro beskrivna i hjältedikten "Araucana". Hans grymma krigsföring mot infödingarna hämmade sig, ty år 1554 blev han tillfångatagen och marterad till döds.

General Bernardo O'Higgins, frihetsrörelsens ledare, som till guvernören Ambrosio O'H. var f. d. 4/8 1776 i Chillan. O'Higgins fördrevs 1814 av Spanjorerna, som återtog herraväldet, men han återkom 1817 jämte San Martin, som förde en här över Anderna. Spanjorerna fördrevs och d. 18/2 1818 förklarades Chiles fullkomliga oberoende. O'Higgins blev Chiles förste president och gjorde sig 1818 till diktator, men måste avgå 1823. Dog i frivillig landsflykt i Peru d. 27/10 1842 å en farm, skänkt av peruanska folket.

General Ramon Freire var president från 1823 till 1827, under ständiga oroligheter. Han hade utmärkt sig under frihetskriget genom stor tapperhet, han tog 1826 ön Chiloe, den sista punkten, där spanjorerna ännu höll ut. F. försökte som prest, giva landet en friare författning, upplöste slaveriet m. m., men folket var ej moget för frihet. Freire var född i Concepcion 1787 och son till en spansk kapten. Landsförvis av president Prieto, återkom Freire 1842 och dog 1851.

Ett blad med porträttfrimärken från Chile ur Fredrik Arsenius' donation.

A sheet of portrait stamps from Chile, from Fredrik Arsenius' donation.

vara en relativt lätt uppgift, men jag fick veta annat. Det kräjde ett ofantligt arbete men var också så intressant, att det var väl värdt mödan [...]"

I "Filatelien och dess män" tidsbestämmer Fredrik Arsenius sitt frimärksintresse till åren runt 1915. När han omsider blev en organiserad filatelist träffade han Nils Strandell som uppmuntrade honom och menade att "de kulturella samlingarna [nu] började göra sitt intåg i världen och hade stor framtid såsom väckande intresse hos ungdomen, ävensom rent uppfostrande." Arbetet med samlingen och de kompletterande biografiska uppgifterna kom att ta mycket tid och sysselsätta Arsenius ända in på 1940-talet. I oktobernumret av *Svensk Filatelistisk Tidskrift* från 1928 berättar han om svårigheterna att skaffa biografisk information till framför allt de sydamerikanska frimärkena.

Sommaren 1929 beslöt Arsenius att skänka sin då redan mycket omfattande motivsamling, kallad "Porträttfrimärken med biografier" till Postmuseum. Egendomligt nog står även hans avlägsne släkting Harald Bildt som meddonator. Hans roll är oklar, möjligen har han hjälpt Arsenius med såväl anskaffning av frimärken som biografiska uppgifter om personer som är avbildade på dessa. I artikeln "Om porträttfrimärken m. m.", vilken publicerades i *Nyheter från Postmuseum* 1934: 1-2, skriver Arsenius utan att ge någon närmare förklaring:

"En släkting till mig, Minister Harald Bildt i Cairo, hade blivit intresserad i mina samlingar och föredrag, och då jag framkom med idén att donera min första samling till Postmuseum, erbjöd han sig att som mecenat deltaga i förverkligandet av denna idé."

Harald Bildt (1876-1947) var diplomat och vid tiden för den första donationen envoyé och generalkonsul i Kairo. Det faktum att många av Sveriges beskickningar i främmande länder användes för att insamla uppgifter om utgivna porträttfrimärken i respektive land kan ha sin förklaring i att Bildt använt sitt diplomatiska kontaktnät för att hjälpa Arsenius med biografiska uppgifter. Det är

dock inte känt om Bildt själv samlade frimärken.

Donationsbrevet är undertecknat i Kairo 21 juni och Stockholm den 29 juni 1929 och omfattar porträttfrimärken över 948 personer på 2.780 frimärken, uppsatta på 308 albumblad. Samlingen, som var geografiskt ordnad, hade Arsenius ställt ut vid den internationella frimärksutställningen i Kristiania i september 1924 samt i Stockholm 1926.

I sitt referat från den norska utställningen, publicerad i *Nordisk Filatelistisk Tidskrift*, skrev Nils Strandell:

"Detta är visserligen icke filateli i vår häfdvunna mening, men en samling upplagd efter mera kulturella än rent filatelistiska linjer har vida större möjligheter att afvinna utomståendes intresse. Att allmänheten får klart för sig, huru gifvande frimärken kunna vara icke minst ur historisk synpunkt, har sin stora vikt, och utställning af en dylik samling torde rent af göra ett större pionärarbete för frimärksintresset än en dyrbar specialsamling af filatelistika."

Samlingen som Postmuseum mottog 1929 kom att fylla två tredjedelar av den monter som införskaffats för dess visande. Arsenius ville snart fylla upp den resterande delen av montern och kunde i november 1933 inlämna en andra donation till Postmuseum, bestående av 136 albumblad med 1.060 biografier och ung. 1.200 frimärken. I motsats till den första donationen, som var ordnad geografiskt, var denna andra donation ordnad alfabetiskt, som ett biografiskt lexikon.

Ett år efter den första donationen till Postmuseum, i maj 1930, gav Arsenius ut boken "Biografiskt lexikon över personligheter avbildade på världens postfrimärken". Arsenius' samlande tog därmed en annan inriktning – det lexikografiska tog överhanden framför det geografiska ordnandet. Boken bestod av korta biografiska data på fyra à fem rader och uppgift om det avbildade porträttfrimärkets utgivningsår. Det avbildade frimärket var i allmänhet i ung. skala 1:1, varför boken även kunde tjänstgöra som frimärksalbum. Boken ställdes ut och belönades vid frimärksutställningar i Hamburg 1931

MANCO CAPAC. Inca of Peru. Founder of the Empire of Peru was Manco Capac, who became the first Inca and Manco Oello. He proclaimed that he was son of the Sun and that gave him needed power. He carried out immense buildings, temples a. o. He reigned for 40 to 50 years and returned 1107 to his father the Sun, that is, he died. On issues 1886-1900 and 1909.

MANOEL II, King of Portugal. Born 1889, died 1932 at Fulwell Park, Middlesex, England. Son of King Carlos I, who, with his eldest son Luis Filip, in 1908 fell victims of a revolutionary assault. Manoel was also wounded, but was proclaimed king. He was however dethroned by a new revolution 1909, which made Portugal a republic. On Portugal's and its colonies stamps 1910-1911.

MANZONI, Alessandro, Conte di. Poet. Born 1783 in Milan, died 1873. Manzoni was called 'The Father of the New Italian Romance'. Best known are his 'I Promessi Sposi'. Manzoni, a warm friend of the United Italy, became 1869 senator. On 5 Lire dull-purple/black 1923. Manzoni issue.

MARAMALDO, Fabrizio Calabro. Captain of the imperial service, who in 1530 fell upon Volterra, which was defended by his enemy Ferrucci. Deadly wounded Ferrucci was stabbed with a dagger by Maramaldo. Ferrucci's last words were: 'You are murdering a dead man, Maramaldo.' On 25 c., 50 c., 1.20 L. 1939. Fourth Centenary of Ferrucci's death.

MARC'ANTONIO, Co-regent in San Marino. The little republic, the oldest republic in the world, has two rulers, who are elected every half year by a council of sixty members. Co-regent was Tonnini and both were chosen to rule from Sept. 1894. On a series of three values 1894, commemorating the visit of King Humbert.

MARIA II da Gloria, Queen of Portugal. Born 1819 in Rio de Janeiro, died 1853 in Liechten. Eldest daughter of Emperor Dom Pedro I of Brazil. After the death of King Joao (John) VI, Dom Pedro, who was the heir to the throne, remained in Brazil, while Maria became Queen of Portugal. On Portugal's first stamp issue 1853.

MARIA KRISTINA, Infanta of Spain. Second daughter of King Alfonso XIII and of Queen Victoria Eugenia of Bat-

- 124 -

Mano de Velasco, Peru 37 - see below
Marie, ex-queen. Jugoslavien 37

Mannerheim, C.G. Field Mar. Finland. 2 M. blue 37.

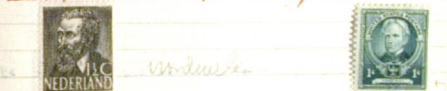

Marie Anne, Grand-Duchess, Luxembourg. 70

Marconi, Guglielmo, Italy. Series of 3 1938

Margarita, Queen princess, Greece. 1938 series

Maria, Mattheis. Holland 37

Mann, Horace, Educator, U.S.A 40
Virrey Don José Antonio Manos
de Velasco, Conde de Superunda.
Reconstrutor del Collao. 1743-1761.
1836-1936. not on list

Fredrik Arsenius' "Dictionary" med donators egna kompletteringar av nyttigvna porträttfrimärken.

Fredrik Arsenius' "Dictionary", with the donor's own additions of recently issued portrait stamps.

(Mophila), Wien 1933 (Wipa), Stockholm 1936 (SFF) och Horsens 1936 (Nepa).

En engelsk version av boken om porträttfrimärken utgavs av Arsenius 1937: "Dictionary of biographies over personalities depicted on the world's postage stamps". Denna utgåva bestod av 206 sidor och omfattade 1,340 personer på frimärken, dvs. alla porträttfrimärken som utkommit fram till april 1935. Tryckningen av boken bekostades av medel från den Sundstedtska donationsmedelsfonden.

Efter de två första donationerna 1929 och 1933 följde ytterligare åtta tilläggsdonationer, den sista i oktober 1942. Med det sista tillägget kom Arsenius-Bildts donation att omfatta 486 albumblad, 552 registerkort, 1,914 biografier och 5,914 frimärken.

Under 1944 gjordes dock vissa kompletteringar av Axel Paulin, en svensk diplomat som varit bosatt i Santiago, Chile. Han kunde för Postmuseums räkning införskaffa

biografisk information till frimärken utgivna i Sydamerika.

Fredrik Arsenius uppnådde 87 års ålder och dog i februari 1946. Åren 1928-1932 var han revisor i Postmusei vänner och från 1933 styrelseledamot i vänföreningen.

Axel Paulin

En ny donation tillföll Postmuseum 1957. Om denna skrev rådman Allan Wirgin, vice ordförande i Svenska Frimärksbytesföreningen, som anlitats som värderingsman:

"Samlingen omfattar hela världen och är inrymd i tolv vackra äldre franska skinnband klädda med linne. Samlingen går fram till tiden 1916-1920 varierande för olika länder. Särskilt är så gott som alla länders /utom Sveriges/ allra äldsta emissioner rikt och vackert representerade. Samlingen innehåller i huvudsak ostämplade märken, särskilt i de senare emissionerna av utsökt kvalitet. Rikast och vackrast

representerade äro utan tvivel de Sydamerikanska staterna, där Argentina, Colombia, Brasilien, Mexico, Paraguay /särskilt praktfullt/ och Uruguay dominera. Äldre U.S.A. är också rikligt representerat. Inom Europa tilldrager sig särskilt Schweiz, Portugal samt de gamla Italienska och Tyska småstaterna särskild uppmärksamhet.”

Donator var Axel Paulin (1877-1957) som i sitt testamente, skrivet en knapp vecka innan han avled, överlät sina frimärkssamlingar till Postmuseum. Dessa värderades till 400.000 kr. Vidare erhöill museet 5.000 kr för komplettering av luckor i frimärksalbumen. Paulins väg in i frimärkssamlandet är inte närmare känt. I september 1920 blev han dock medlem i Sveriges Filatelist-Förening. Under sina många år i Sydamerika kunde Paulin bygga upp nästan kompletta samlingar av de sydamerikanska ländernas frimärken. Donationen med dessa har tidigare presenterats av Nils Färnström i *Posttryttaren* 1961.

Axel Paulin, vars far Johan Paulin drev en handelsrörelse i Stockholm, växte till stor del upp hos sina morföräldrar. Skolgången skedde i Mariehamn och Åbo, och gymnasietiden tillbringades med familjen i

Linköping, där fadern en tid drev Linköpings hyrkuskverk. År 1899 tog Paulin underofficersexamen vid artilleriet, varefter han tog värvning i den belgiska armén i Kongo. 1903 återkom han till Sverige och blev reservunderlöjtnant vid Smålands artilleriregemente 1904. Därmed var det slut på den militära banan. I stället blev Axel Paulin förvaltare vid en sockerplantage i Argentina, ägd av svensken Emil Sellström. Anställningen varade till 1910, då Paulin på rekommendation av bl.a. Harald Bildt, tillförordnad chargé d'affaires i Buenos Aires, utsågs till svensk handelsattaché i Buenos Aires. Paulins ställning var dock i många år osäker eftersom han var en "outsider" i diplomatiska kretsar. Omsider gick det bättre: 1920 blev han handelsråd och 1923 legationsråd. Samma år blev han chargé d'affaires och verkade som sådan först i Rio de Janeiro, senare i Mexiko och Kuba, i Buenos Aires och slutligen i Santiago de Chile från 1934. År 1940 utsågs han till ambassadråd. När han lämnade Chile 1942 flyttade han tillbaka till Sverige.

För många är nog Paulin mer känd som författare än som frimärkssamlare. Paulins författarskap är koncentrerat till de tio sista

Del av en sida med frimärken från Mauritius ur Axel Paulins donation.

Part of a page of stamps from Mauritius, from Axel Paulin's donation.

Axel Paulin donerade sin samling till museet 1957.

Axel Paulin donated his collection
to the Museum in 1957.

åren av hans liv och inriktat på svenscars liv i Sydamerika. Paulin kom att bli en hängiven personhistorisk forskare, ofta sedd i Riksarkivet och på Kungl. biblioteket. Det främsta arbetet av hans utmärkta penna är "Svenska öden i Sydamerika" som utkom 1951 och med sina drygt 600 sidor lämnar viktiga bidrag till kännedomen om utvandrade svenscars liv i Sydamerika under 1600-, 1700- och 1800-talen. År 1947 utkom "Oxehufvud, en svensk viking" – en biografi om Adolph Georg Oxehufvud – och i *Forum Navale* publicerades två uppsatser: "Oscar's Island" (1947) och "Skeppet Fortunas expedition till 'wilda kusten af södra America': ett blad ur Sveriges kolonialhistoria" (1951). Postumt utkom 1961 "Edelhjertas öden: ett forskningsäventyr: Emanuel Sundels Edelhjertas brev, teckningar och berättelser", redigerad och utgiven av Wilhelm Odelberg. Boken om den märklige äventyraren inleds med en personligt hållen biografi över Paulin.

Fredrik Benzinger

Fredrik Benzinger (1868-1953) var född i Reutlingen i Württemberg. Till Sverige kom han 1894 och var verksam i mejeribranschen. År 1905-1915 var han VD för Stockholms Mjölkförsäljningsaktiebolag och där efter VD för Mjölkcentralen (senare Arla) fram till sin pensionering 1936. Mellan 1912 och 1929 var Benzinger konsul för Chile.

Få svenska frimärkssamlare har blivit så ryktbara som Fredrik Benzinger. Astley Levin var den förste svensk som erövrade guldmedalj vid en internationell frimärksutställning. Efter honom utmärkte sig i synnerhet Hans Lagerlöf och Erik Leijonhufvud, men den senare avbröt sitt samlande redan 1923. Året därefter orsakade Benzinger en sensation när han helt okänd ställde ut en samling med sällsyntheter på brev vid frimärksutställningen i Bryssel 1924 och då erövrade en guldmedalj.

Vid frimärksutställningen i Stockholm i september 1926 deltog Benzinger med inte mindre än fyra exponat och visade därmed sin mångsidighet. Ett av dessa visade svensk förfilateli, ett annat de berömda "kaptriangelarna" från Godahoppssudden, ett tredje Victoria (Australien) och ett fjärde en samling provtryck och förslag till svenska frimärken.

Benzinger kom att bli den främste svenske utställaren under mellankrigstiden och deltog framgångsrikt vid frimärksutställningar i Strassburg 1927, Monte Carlo 1928, Helsingfors 1929, Berlin 1930 (IPOSTA) samt Paris och Köpenhamn 1937. Sista gången Benzinger ställde ut var i London 1950, den utställning som ursprungligen planerats till maj 1940, till det första frimärkets etthundraårsdag.

Efter hand kom Benzinger att alltmer koncentrera sig på Sverige. Han intresserade sig särskilt för förslagsteckningar, gravyrprover, essayer och provtryck till svenska frimärken och kunde sammanbringa en unik samling av sådant, vid sidan av en ypperlig Sverigesamling med nyanser, varianter och försändelser. Efter andra världskriget startade han ett utgivningsprojekt tillsammans med Hugo Olsson (1900-1966). Syftet var

att ge ut en serie handböcker som skulle vara fullbordad till det svenska frimärkets etthundraårsjubileum 1955. Av de planerade nio volymerna utkom dock endast tre. Dessa utgörs av den tredje delen, om Oscar II, posthuset och tvåfärgad siffertyp, publicerad 1947, den fjärde delen om lilla riksvapnet och Gustaf V i medaljong som gavs ut året därpå och del 1a, vilken behandlade skilling bancoutgåvan och kom 1950. En bidragande orsak till att handboksserien ej kom att fullföljas var Benzingers bortgång i februari 1953.

Året innan han avled överlämnade Fredrik Benzinger två donationer till Postmuseum. I mitten av juni 1952 erhöll museet hans samling med förslagsteckningar och provtryck till frimärken från Oscar II:s tid och i slutet av oktober 1952 överlämnades en motsvarande samling från Gustaf V:s första tid, omfattande lilla riksvapnet, Gustaf V i medaljong samt små tjänstefrimärken. Det do-

nerade materialet kom att bli ett synnerligen värdefullt tillskott till Postmuseums samlingar, eftersom det till stor del är unikt och utgör ett viktigt bidrag till kunskapen om hur de svenska frimärkena tillverkades under perioden 1890-1920.

Avslutningsvis kan nämnas att objekt som donerats av de ovan nämnda samlarna och införts i museets svenska huvudsamling har markerats med donatorernas initialer på följande sätt: "AL" står för Astley Levin, "AW" avser Axel Wigforss, "HS" betyder Harald Sundstedt och "FB" används för material som kommer från Fredrik Benzinger. Något material från Fredrik d'Orchimont, Fredrik Arsenius och Axel Paulin ingår av olika skäl ej i den svenska huvudsamlingen. Det kan även påpekas att "HL" står för Hans Lagerlöf, och "vR" för Eric von Rosen. Denna ordning infördes vid ommonteringen 1974, för vilken Sven Åkerstedt och Tomas Bjäringer ansvarade.

Gravyrprov till Oscar II 20 öre ur Fredrik Benzingers donation.

Engraving proof for Oscar II 20 öre stamp, from Fredrik Benzinger's donation.

Källor och litteratur

Postmusei arkiv. III: depositioner, donationer och övriga gåvor:

III:6 (Levin), III:7 (Arsenius-Bildt), III:8a (d'Orchimont), III:10 (Sundstedt), III:17 (Benzinger), III:23 (Wigforss), III:25 (Paulin).

Afzelius, Gunnar,

Sveriges apotekarhistoria, 6, supplement 2.
Stockholm 1949.

Arsenius, Fredrik,

Biografiskt lexikon över personligheter
avbildade på världens postfrimärken.
Stockholm 1930.

Arsenius, Fredrik,

Dictionary of biographies over personalities
depicted on the world's postage-stamps.
Stockholm 1937.

Arsenius, Fredrik,

Om porträttfrimärken m. m.
Nyheter från Postmuseum 1934: 1-2.

Elgenstierna, Gustaf,

Den introducerade svenska adelns ättartav-
lor, 2.
Stockholm 1926.

Filatelien och dess män.

(red. N. G. Psilander & Carl-G. Swanström).
Uppsala 1943.

Frimärkets bok.

(red. Sven Åkerstedt).
Stockholm 1957.

Färnström, Nils,

En översikt över de sydamerikanska staternas
frimärken i minister A. Paulins donation till
Postmuseum.
Postryttaren, 1961.

Hamberg, Erik,

Storsamlaren Hans Lagerlöf.
Meddelanden från Postmuseum 40.

Handbok över svenska post- och makulerings- stämplar 1685-1951.

Stockholm 1952.

Katalog över frimärksutställningen i Göteborg den 30 augusti – 7 september 1941.

Göteborg 1941.

Katalog över frimärksutställning i Göteborg den 10-16 september 1942.

Göteborg 1942.

Levin, Astley,

Förteckning å Sveriges postanstalter 1636-1910
jämte data för deras öppnande och eventuel-
la indragande.
Stockholm 1919.

Levin, Astley,

Stockholms poststämplar 1686-1910: försök
till beskrivning.
Stockholm 1918.

Lindroth, Jan,

Adolf Astley Levin. SBL, 22.
Stockholm 1977-1979.

Lundell, Birger,

En vandring genom postmuseum.
Svenskt Postarkiv, 1914.

Nordisk Filatelistisk Tidskrift.

1924, 1936, 1953.

Nyheter från Postmuseum.

1934-1935.

Olsson, Hugo,

Donationer av Fredrik Benzinger till
Postmuseum.
Postryttaren 1952.

Olsson, Hugo & Benzinger, F[redrik],

Svenska postverkets frankotecken, 1a, 3, 4.
Stockholm 1947-1950.

Postmuseet öppnas ånyo.

Svenskt Postarkiv, 1914.

Redogörelse för Postmuseum år 1970.

Postryttaren, 1971.

Rudbeck, Johannes,

Kort översikt av samlingarna i Postmuseum.
Meddelanden från Postmuseum, 4.
Stockholm 1919.

Schultz-Steinheil, Herman,

Handbok över svenska post- och makuleringsstämplat 1855-1937.
Stockholm 1938.

Schimmelpfennig, C. F. V. & Ahlberg, Karl,

Sveriges apotekarhistoria, 5, supplement.
Stockholm 1936.

Studier och erinringar: Sveriges Filatelist-Förening i Göteborg 1901-1951.

Göteborg 1951.

Svensk Filatelistisk Tidskrift.

1906, 1911, 1916, 1918-1920, 1922-1923, 1927-1930,
1935-1937, 1950.

Svenskt konstnärslexikon, 1.

Malmö 1952.

Sveriges Filatelist-Förening: medlemsförteckning n:r 20, 26, 33.

Stockholm 1905, 1911, 1924.

Sveriges Filatelistförenings

avdelning i Göteborg: minnesskrift vid dess 25-årsjubileum.

Göteborg 1926.

Sylwan, Björn,

Eric von Rosen och hans frimärksdonation till Postmuseum.
Posttryttaren 1997.

Sylwan, Björn,

Harry Wennberg – frimärkskungen.
Posttryttaren 2004.

Sylwan, Björn,

Stämpelsamlare och stämpelsamlingar.
Posttryttaren 1984.

Vem är det?

Svensk biografisk handbok 1941.

Stamp Donations to Post Museum

During the time Johannes Rudbeck was in charge (1913-1934), Post Museum grew considerably and became quite an important museum. Around 1920 there was a long period of very large and important donations to the Museum's stamp collections.

In a class by themselves are the many donations from Hans Lagerlöf, the famous Swedish American; the first donation took place in November 1922 and the donations continued until Lagerlöf's death in 1952. Another famous donor was Eric von Rosen who in 1929 donated his considerable collection of Swedish stamp variations to the Museum. Both donations were catalogued by Nils Strandell and have been the subject of biographies in recent years and, for this reason, will not be included in the text below.

Nowadays complete donated stamp collections are not on display in the permanent exhibitions; only single items are shown. However, as early as 1924, Johannes Rudbeck exhibited both Lagerlöf's first donation of stamps and postal stationary and part of Astley Levin's considerable collection of postmarks on Swedish stamps. Until as recently as 1999, it was common practice to have donations on permanent display. These days donated collections can only be viewed by special request.

Astley Levin

Among the first and more significant stamp donations to the Museum is the one made by Astley Levin (1852-1931). The collection, which was donated in 1918, consisted of Swedish stamps with postmarks on approximately 60,000 stamps, in six albums, including one with postmarks prior to 1855.

Levin soon became one of Sweden's best-known and most prominent philate-

lists. At the international stamp exhibition in London in 1906, Levin was one of three Swedish exhibitors. He showed his Sweden collection, which contained almost exclusively unused stamps. Levin was awarded a gold medal for his exhibit. Five years later, at the stamp exhibition in Vienna, Astley Levin represented Sweden as a juror.

Astley Levin became one of the pioneers in Sweden in the study of postmarks. In addition to the work involved in collecting the stamps included in his donation to the Museum, he published in 1918 "Stockholms poststämplar 1686-1910: försök till en beskrivning" (Stockholm Postmarks 1686-1910: An attempt at a description) which contained pictures and descriptions of all postmarks he was familiar with.

Levin's donation was further increased a few years later. From an additional donation, made on New Year's Eve in 1926, it can be seen that Levin had added 8,800 stamps to the original donation, so that the gift finally consisted of approx. 70,000 items.

Axel Wigforss

Axel Wigforss (1876-1954) was one of the first postmark collectors in Sweden. As early as the beginning of the 1890s, he started to collect post office postmarks on Swedish stamps, arranged in alphabetical order, with a postmark for each year.

From 1906 Wigforss, who started collecting stamps in 1888, was active in Sweden's Philatelist Association in Gothenburg, where he was one of the more prominent members. He was not an exhibition philatelist, but contributed to the work on the manuals on Swedish postmarks, which were published in 1938 and 1952.

In February 1953, Axel Wigforss issued his donation letter to the Museum. Accord-

ding to Gunnar Stenerudh, who was in charge of the Museum at the time, the donation included "28 larger and 6 smaller albums, 40 boxes and 39 "books", containing used Swedish stamps and postal stationary." In principle, Wigforss' intention was to collect a postmark from every year from every Swedish post office.

Fredrik d'Orchimont

Fredrik d'Orchimont (1869-1934) had started to collect stamps as a schoolboy, but became a more serious collector in 1902 when he found his father's old business letters. In 1903, he became a member of Sweden's Philatelist Association in Gothenburg, which had only been formed fairly recently. He became one of its most diligent members. His collections included letters from all continents, arranged in pre-printed albums.

Post Museum received his donation in 1935 and it then took Gösta Gartz several months to catalogue it, using funds specially allocated for the purpose by the Post Office. Gartz, who knew a lot about stamp shades and who was the Chairman of the Committee publishing the 1936 Manual on Swedish Postage Stamps, first studied and defined the shades of the Museum's older Swedish stamps to determine what was missing. The result of the study was that donated items not needed by the Museum could be sold.

Gartz was eager that the Museum should build up a systematically arranged collection of Swedish cancellation postmarks. Astley Levin's collection, which was to be kept intact, did not meet this specification as it was arranged by geographical location.

It was decided that superfluous material from d'Orchimont's donation was to be sold off gradually and the income allocated to a special fund to be used to supplement the Museum's collections on an on-going basis. This fund was named after d'Orchimont and was in 1970 included in the so-called Post Museum Fund.

Harald Sundstedt

Harald Sundstedt (1879-1935) started to collect stamps as a boy, acquiring several sacks of letters from a closed-down shop selling colonial products. After initially devoting himself to Central America and several non-European countries, Sundstedt went on to collect Europe in general and Sweden in particular.

In September 1935 Sundstedt died without heirs. He had verbally mentioned to some friends that his collections should go to Post Museum and not be split up by stamp dealers, but a will to this effect could not be found. However, among his personal effects, a large piece of paper was found, on which Harald Sundstedt had written in blue pencil: "The stamp collection is worth 50,000 kr (purchase price). To be donated to Post Museum 28/8 1934 H. Sundstedt".

Album No. 1 contained approx. 650 Skilling Banco stamps, around 80 Local Stamps and approx. 2,500 Coat-of-Arms and Lion stamps. Album No. 2 contained around 80 Skilling Banco letters and almost as many Coat-of-Arms letters. The most valuable item, valued at 1,000 kr, was a letter to London in 1870 with a pair of 17 öre Lion type stamps, grey shade, together with a 12 öre Coat-of-Arms stamp, now one of the Museum's most rare items. The 3rd album contained a "small incomplete collection of Swedish official and surcharge stamps and the 4th album contained Ring-type stamps and more recent issues. Albums Nos. 5 and 6 contained a Norway collection.

Fredrik Arsenius

In the summer of 1929, Fredrik Arsenius (1858-1946) decided to donate his very comprehensive motif collection, called "Portrait Stamps with Biographies" to Post Museum. Strangely enough, his distant relative Harald Bildt is named as a co-donor. His role is unclear; it is possible he helped Arsenius acquire both stamps and biographical information about the people pictured on the stamps. Harald Bildt (1876-1947) was a

diplomat and, at the time of the first donation, was stationed in Cairo.

The collection was arranged geographically and had been exhibited by Arsenius at the international stamp exhibition in Christiania in September 1924 as well as in Stockholm in 1926. It consisted of 308 album sheets and filled two thirds of the show case acquired to display the collection. Arsenius soon wanted to fill the remainder of the display case and in November 1933 made a second donation to the Museum, comprising 136 album sheets including 1,060 biographies and approx. 1,200 stamps. In contrast to the first donation, which was arranged geographically, the second donation was arranged alphabetically, as a biographical dictionary.

A year after his first donation to Post Museum, in May 1930, Arsenius published the book "Biografiskt lexicon över personligheter avbildade på världens postfrimärken". The book consists of brief biographical data covering 4-5 lines and the date of issue of the portrait stamp shown. In general, the stamp was shown in approximately scale 1:1, and the book could therefore also be used as a stamp album. The book was exhibited and awarded prizes at several international stamp exhibitions. An English version was published in 1937: "Dictionary of biographies over personalities depicted on the world's postage stamps". This issue consisted of 206 pages and comprised 1,340 personalities on stamps, i.e. all portrait stamps issued until April 1935.

The first two donations in 1929 and 1933 were followed by eight further donations, the last one in October 1942. Inclusive of this last addition, the Arsenius-Bildt donation consisted of 486 album sheets.

Axel Paulin

Post Museum was given a new donation in 1957. This is what judge Allan Wirgin, deputy chairman of the Swedish Stamp Exchange Association, who had been asked to value the stamps, wrote about the donation:

"The collection covers the whole world and is contained in twelve beautiful old French leather volumes, covered in linen. The collection goes up to 1916-1920, depending on country. In particular, the very oldest issues of all countries (except Sweden) are fully and beautifully represented. The collection contains mainly unused stamps; the later issues in particular are of excellent quality. Without a doubt, it is the South American states, dominated by Argentina, Colombia, Brazil, Mexico, Paraguay (particularly beautiful) and Uruguay, that are most fully and beautifully represented. Older U.S.A. stamps are also well represented. In Europe, Switzerland, Portugal and the old Italian and German minor states attract particular attention."

The donor was Axel Paulin (1877-1957) who in his will, made barely a week before his death, donated his stamp collections to Post Museum. These were valued at 400,000 kr. The Museum also received 5,000 kr to fill gaps in the stamp albums.

Axel Paulin was the manager of a sugar plantation in Argentina until 1910, when he was appointed Swedish Commercial Attaché in Buenos Aires. In 1923 he became Chargé d'Affaires and first worked in this capacity in Rio de Janeiro. After that he was a diplomat in various South American countries. In 1942, he moved back to Sweden and devoted himself to writing books on i.a. the lives of Swedes who had emigrated to South America.

Fredrik Benzinger

Fredrik Benzinger (1868-1953) was born in Reutlingen in Württemberg.

At the stamp exhibition in Stockholm in September 1926, Benzinger contributed no fewer than four exhibits, thereby showing his diversity. One of these displayed Swedish pre-philately, another the famous "Cape Triangles" from the Cape of Good Hope, a third Victoria (Australia) and a fourth a collection of proofs and proposed designs for Swedish stamps.

Gradually Benzinger started to concentrate on Sweden. He was particularly inter-

ested in design proposals, proof engravings, essays and proofs of Swedish stamps and assembled a unique collection of such items, in addition to an excellent Sweden collection with shades, variations as well as items of mail.

The year before his death, Fredrik Benzing made two donations to Post Museum. In the middle of June 1952, the Museum was given his collection of proposed designs and proofs of stamps from the Oscar II period and at the end of October he donated a similar collection from the early years of Gustaf V, comprising Lesser National Coat of Arms, Gustaf V in medallion and small official stamps. The material donated became an extremely valuable addition to the Museum's collection, since it is largely unique and increases the knowledge of how Swedish stamps were produced during the period 1890-1920.